

L'an de J.-C.		A	L'an de J.-C.		
744	37.	S. Chrodegang.	1302	69.	Regnault.
797		Vacance.	1316		Vacance.
769	38.	S. Angelramne (a).	1349	70.	Henri.
762		Vacance.	1324	71.	Louis de Poitiers.
819	39.	S. Gondulphe.	1327	72.	Ademar.
825	40.	Drogon.	1362	73.	Jean de Vieille.
858	41.	Advence.	1366	74.	Thierry de Boppart.
876	42.	Wallä.	1384	75.	Le bienheureux Pierre de Luxem- bourg (c).
883	43.	Robert.	1387	76.	Raoul de Coucy.
917	44.	Wilgeric.	1416	77.	Conrad Bayer de Boppart.
927	45.	Bennon.	1459	78.	George de Baden.
929	46.	S. Adalbéron I.	1485	79.	Henri de Lorraine.
964	47.	S. Thierry I.	1506	80.	Le cardinal Jean de Lorraine.
984	48.	Adalbéron II.	1554	81.	Nicolas de Lorraine.
1005	49.	Thierry II.	1548		Vacance.
1047	50.	Adalbéron III.	1550	82.	Le cardinal Charles de Lorraine.
1073	51.	Hériman (b).	1551	83.	Robert de Lénoucourt.
1090	52.	Poppon.	1556	84.	François de Beauquère.
1104	53.	Adalbéron IV.	1568	85.	Le cardinal de Guise.
1118	54.	Théogér.	1578	86.	Le cardinal Charles II de Lorraine.
1120	55.	Etienne.	1608	87.	Le cardinal de Givry.
1164	56.	Thierry III.	1612	88.	Henri de Bourbon de Vertueil.
1172	57.	Frédéric.	1652	89.	Le cardinal Mazarin (d).
1174	58.	Thierry IV.	1658	90.	François Egon de Furstemberg.
1179	59.	Bertränd.	1668	91.	Guillaume Egon de Furstemberg.
1212	60.	Conrad.	1669	92.	D'Aubusson de la Feuillade.
1225	61.	Jean d'Aspremont.	1697	93.	Du Cambout de Coislin.
1239	62.	Jacques.	1735	94.	De Saint-Simon.
1261	63.	Philippé.	1760	95.	Le cardinal de Montmorency (e).
1264	64.	Guillaume.	1802	96.	Bienaimé.
1270	65.	Laurent.	1807	97.	Jauffret.
1280	66.	Jean II.	1824	98.	Besson.
1283	67.	Bouchäff.	1843	99.	Du Pont des Loges.
1297	68.	Gérard.			

(a) Nous ne trouvons le titre de saint donné à cet illustre évêque que chez les religieux du couvent de Saint-Nabor (aujourd'hui Saint-Avold). Sur l'époque de sa mort et la durée de la vacance qui l'a suivie, voir les Bollandistes (*Acta SS.*, 6 Septembris, art. S. Gondulphe).

(b) Il est qualifié de vénérable par le Martyrologe gallican.

(c) Il est mort à Avignon où l'avait appelé Clément VII, que la France reconnaissait comme pape légitime, durant le grand schisme qui affligeait alors

l'Eglise. Il a été béatifié en 1527, par Clément VII le vrai pape de ce nom.

(d) Le cardinal Mazarin et les deux Egon de Furstemberg, n'ayant pu obtenir leurs bulles du souverain pontife, ont abdicé après quelques années.

(e) Le cardinal de Montmorency, ayant émigré pendant la révolution de 1793, n'est point rentré en France au rétablissement du culte: il est mort à Altua en 1808.

S. CYPRIANI PASSIO

PAULO DIACONO ATTRIBUTA.

(Ex S. Cypriani Opp. Edit. Felli Oxon.)

Imperatore Valeriano quartum, et Gallieno tertium consulibus¹, tertio Kalendarum Septembrium, VARIANTES LECTIONES.

¹ Tusco et Basso coss. Vet. Martyr. Saris. Gal. Foss. Nobilitum Imperatorum scripta ad me venerunt, ut hi

qui caeremonias execrantur, diis immolare, et ad sacrificandum compellantur inviti. Act. Pass.

FELLI NOTÆ.

Imperatore Valeriano. Actus passionis Cypriani secundum Editiones Manutii et Morellii, egregiam fabulant prologi loco præmittit; quæ sæculum in quo nata est satis profitetur; et sic se habet. « Cum gloriosum nomen Christi a gentilibus exosum; intentione maxima conaretur auferri, et esset persecutio apud urbem Romanam; beatissimus Cornelius pontificatum prædictæ urbis summis virtutibus præditus tunc regebatur; comprehensusque a præside; et diuturnis tormentis afflicto gladio finivit temporalem vitam,

percepturus a Deo sine fine perpetuam. Sed cum hoc odium fuisset etiam in Libycis terminis irrogatum, multi Christianorum populi malentes transitoriam vitam amittere, et illa quæ a Deo promissa sunt adipisci, diversis tormentis afflicti consummabantur. Ferunt etiam tunc a præside cibum calcis accensum, et in ore illius prunas cum thure exhibitas; præsidem dicere Christianis: Eligite e duobus unum, aut thura super his carbonibus offerte Jovi, aut in calcem demergimini. Tunc trecenti viri sine armati,

Carthagine ^a in secretario, Paternus proconsul Cypriano episcopo dixit: Sacratissimi Imperatores Valerianus et Gallienus, litteras ad me dare dignati sunt, quibus præceperunt, eos qui ¹ Romanam religionem non colunt, debere Romanas cæremonias recognoscere. ² Exquisivi ergo de nomine tuo; quid mihi ³ respondes? Cyprianus Episcopus dixit: Christianus sum, et Episcopus. ⁴ Nullos alios deos novi, nisi unum et verum Deum, qui fecit cælum et terram, mare et quæ in eis sunt omnia. Huic Deo nos Christiani deservimus, hunc deprecamur diebus ac noctibus, ⁵ pro nobis, et pro omnibus hominibus, et pro incolumitate ipsorum imperatorum. Paternus proconsul dixit: In hac ergo voluntate ⁶ perseveras? Cyprianus episcopus respondit: Bona voluntas, quæ Deum novit, ⁷ immutari non potest. Paternus proconsul dixit: Poteris ergo secundum præceptum Valeriani et Gallieni, exsul ad urbem Curubitanam proficisci? Cyprianus episcopus dixit: Proficiscor. Paternus proconsul dixit: Non solum de episcopis, verum etiam de presbyteris mihi scribere dignati sunt. Volo ergo scire ex te qui sint presbyteri qui in hac civitate consistunt. Cyprianus episcopus respondit: Legibus vestris bene atque utiliter censuistis, ⁸ ^b delatores non esse. ⁹ Itaque detegi et

A deferri a me non possunt: in civitatibus autem suis inveniuntur. Paternus proconsul dixit: Ego hodie in hoc loco exquiro. Cyprianus dixit: Cum disciplina prohibeat, ut quis ^c se ultro offerat, et ^d tuæ quoque censuræ hoc displiceat; nec offerre seipsi possunt: sed a te exquisiti inveniuntur. Paternus proconsul dixit: A me inveniuntur ¹⁰. Et adiecit: Præceperunt etiam, ne in aliquibus locis conciliabula fiant, nec cæmeteria ingrediantur. Si quis itaque hoc tam salubre præceptum non observaverit, capite plectetur. Cyprianus Episcopus respondit ¹¹: Fac quod tibi præceptum est ¹². Tunc Paternus proconsul jussit beatum Cyprianum episcopum in exsilium deportari. Cumque diu ibidem moraretur, successit Aspasio Paterno proconsuli Galerius Maximus proconsul, qui sanctum Cyprianum episcopum ab exilio revocatum sibi jussit præsentari. Cumque Cyprianus sanctus martyr, electus a Deo, de civitate Curubitana, in qua exilio præcepto Aspasio Paterni tunc proconsulis datus fuerat, regressus esset, ex sacro præscripto in hortis suis manebat. Inde quotidie sperabat veniri ad se, sicut illi ostensum fuerat. Et cum illic demoraretur, repente Idibus Septembris, Tusco et Basso consulibus, venerunt ad eum principes duo ¹³: Unus ^e strator officii Galerii Maximi

VARIANTES LECTIONES.

¹ Romanam religionem colunt, debere cæremonias recognoscere.

² Exquiro ergo Gal. Saris. Exquiro tibi de nomine tuo, quid mihi respondeas. Cod. Conch.

³ Respondens, Gal. Saris.

⁴ Nullos alios deos colo, Saris. Gal.

⁵ Pro nobis, et pro incolumitate, Saris. Gal.

⁶ Perseveras ut non sacrifices, Act. Pass.

⁷ Mutari non potest. Non solum de episcopis, Gal. Saris. Act. Pass.

⁸ Sic. Gal Saris. Nos delatores non esse, Act. Pass. Impr.

⁹ Itaque eos exhibere non possumus; sed nec ipsi e ultro offerunt, cum hoc Scriptura sancta prohibeat.

A te enim quæsi inveniuntur. Proconsul dixit: Jussum est ut nulla conciliabula faciant, Act. Pass.

¹⁰ In civitatibus suis inveniuntur. Paternus proconsul dixit: A me inveniuntur. Saris. Gal.

C ¹¹ Cæmeteria ingrediantur, quod qui facere deprehensus fuerit, capite plectatur. Sanctus Cyprianus respondit: Fac quod tibi præceptum est. Et post hæc ductus est in exsilium B. Martyr per præceptum Aspasio proconsulis in civitatem Curubitanam. Post dies autem multos egressus, Act. Pass.

¹² Fac quod tibi præceptum est. Cumque Cyprianus electus a Deo de civitate Curubitana, Saris. Gal.

¹³ Principes duo ex officio proconsulis Galerii Maximi; et levantes, Act. Pass.

FELLI NOTÆ.

se ictu rapidissimo, Christum Dei Filium Deum facientes, jecerunt in ignem et inter vapores calcis pulverei sunt demersi; quos sibi Christus consecravit. In his autem diebus cum talia gererentur, beatus antistes Cyprianus Carthaginensem regebat Ecclesiam, qui comprehensus a gentilibus, sedente Paterno proconsule in civitate, iniquis tribunalibus præsentatur. In Martyrologio veteri incipit, *Tusco et Basso Coss. in secretario*: quem in modum legunt Cod. Saris. et Gal. Nimirum cum in unum Actus exsilii et passionis, in usus Ecclesiæ, commemorationis anniversariæ ergo, compingebantur; character temporum qui ad passionem solummodo pertinebat, utrique præfigebatur. FELL.

^a In secretario. Gloss. Græc. Σέκρητον, δικαστήριον, χαρτοφυλάκιον. Σέκρητον, συνέδριον. Hesych. Id.

^b Delatores non esse. Illis per rescripta principum urbe exactis, et a tribunalibus depulsis. Exinde *Delator habuit, quod dedit exsilium*. Unde recte Cyprianus ad leges provocat, et frigide diceretur, *nos delatores non esse*. Id.

^c Se ultro offerat. Epist. ult. Cypr. ait, « Dominus nos confiteri magis voluit, quam profiteri. » FELL.

^d Tuæ quoque censuræ hoc displiceat. Sic Arrius Antoninus, Christianis quasi manu facta mortem deprecantibus dixit, Ὁ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνοὺς ἢ βρύχους ἔχετε. Tert. ad Scapul. Id.

^e Strator officii. Perinde est sive stratorem, sive statorem dixeris; codices enim utrumque agnoscunt; altera vox Græcæ originis; altera Latinæ. Illi fere videntur esse qui postea *commentarienses* dicti. Egregia Constantini lex ad Florentium Rationalem, litteris aureis scribenda, hominum istorum indolem graphice depingit. Veniam dabit lector si locum integrum exhibeam, siquidem mutilari minime debeat. Cod. I, ix, tit. 4. De custodia reorum. « In quacunque causa reo exhibito, sive accusator existat, sive eum publicæ sollicitudinis cura perduxerit, statim debet quæstio fieri, ut noxius puniatur, innocens absolvatur. Quod si accusator aberit ad tempus, aut sociorum præsentia necessaria videatur, id quidem debet quam celerissime procurari. Interea viro exhibito non ferreas manicas et inhærentes ossibus mitti oportet, sed prolixiores catenas, ut cruciatio desit, et permaneat fida custodia. Nec vero sedis intimæ tenebras pati debet inclusus, sed usurpando lucem vegetari: et ubi nox geminaverit custodiam, vestibulis carcerum, et salubribus locis recipi, ac revertent iterum die, ad primum solis ortum, illico ad publicum lumen educi, ne pœnis carceris perimatur quod innocentibus miserum, noxiis non satis severum esse cognoscitur. Illud etiam observabitur, ut neque his qui stratorum funguntur officio, neque ministris eorum liceat crudelitatem suam accusatori

proconsulis, qui Aspasio Paterno successerat, et alius^a equistrator¹ a custodiis ejusdem officii², qui et in curriculum eum levaverunt, in medioque posuerunt, et in Sexti perduxerunt, ubi idem Galerius Maximus proconsul, bonæ valetudinis recuperandæ gratia secesserat. Et ita idem Galerius Maximus proconsul, in aliam diem Cyprianum sibi reservari præcepit. Et eo tempore beatus Cyprianus ductus ad principem et stratorem ejusdem officii Galerii Maximi proconsulis clarissimi viri secessit, et in hospitio ejus, cum eo in vico qui dicitur Saturni,^b inter Veneream et Salutariam³, mansit. Illuc universus populus fratrum convenit. Et cum hoc sanctus Cyprianus comperisset, ^c custodiri puellas⁴ præcepit, quoniam omnes in vico ante januam hospitii principis manserant. Et ita altera die, octava decima Kalendarum Octobrium,⁵ mane, multa turba convenit ad Sexti, secundum præceptum Galerii Maximi proconsulis. Et ita idem Galerius Maximus proconsul, eadem die Cyprianum sibi offerri præcepit, in atrio Sauciolo sedenti. Cumque oblatus fuisset, Galerius Maximus proconsul Cypriano episcopo dixit: Tu es Thascius Cyprianus? Cyprianus episcopus respondit: Ego sum. Galerius Maximus proconsul dixit: Tu papam te sacrilegæ mentis hominibus præbuidisti? Cyprianus episcopus respondit: Ego. Galerius Maximus proconsul dixit: Jusserunt te sacra-

tissimi imperatores cæremoniari. Cyprianus episcopus dixit: Non facio. Galerius Maximus ait: Consule tibi. Cyprianus episcopus respondit: Fac quod tibi præceptum est: in re tam justa nulla est consultatio. Galerius Maximus^d collocutus cum consilio, sententiam vix ægre dixit verbis hujusmodi: Diu sacrilega mente vixisti, et plurimos nefariæ tibi conspirationis homines aggregasti, et inimicum te diis Romanis et sacris legibus constituisti, nec te pii et sacratissimi principes Valerianus et Gallienus Augusti, et^e Valerianus nobilissimus Cæsar, ad sectam cæremoniarum suarum revocare potuerunt. Et ideo cum sis nequissimorum criminum auctor et signifer deprehensus, eris ipse documento his quos scelere tuo tecum aggregasti; sanguine tuo sancietur disciplina. Et his dictis, decretum ex tabella recitavit: Thascium Cyprianum gladio animadverti placet. Cyprianus episcopus dixit: ^f Deo gratias. ^g Post hanc vero sententiam turba fratrum dicebat: Et nos cum ipso decollemur. Propter hoc tumultus fratrum exortus est, et multa turba eum prosecuta est. Et ita idem Cyprianus^h in agrum Sexti productus est, et ibi se lacerna birro exspoliavit⁸, et genu in terra flexit, et in orationem se Domino prostravit. Et cum se dalmatica exspoliasset, et diaconibus tradidisset, in lineam⁹ stetit, et cœpit spiculatorem sustinere. Cum

VARIANTES LECTIONES.

¹ Proconsularis equester, Gal., sequestrator, Saris., Cæquestrator, Ms. vet. a Gothof. laudat.

² Sed et custodes ejusdem officii, et ambo, Saris.

³ Inter Veneria et Salutaria Coll. Monibrit. Inter duas plateas Veneriam et Salutariam Germ. 1. Gal. salariam, Imp. saltuariam, alii Mss., Regressus de exilio habitabat in hortis suis, cumque ibidem moraretur, venerunt ad eum duo principes ex officio proconsulis Galerii Max. et levantes eum in curriculum suum, duxerunt ad proconsulem, ad locum ubi pro reparanda sanitate debebat. Et collectus ab adstatore officii, secessit ad hospitium ejus, in vicum qui dicebatur Saturni, et habitabat ibi; convenit autem ad eum universus populus fratrum, Act. Pass.

⁴ Castigari puellas, Gal. Saris. in vico orantes, Gal. uæ advenerant audire verbum Dei, quoniam ante stium principis manebant, ob amorem martyris gloriosi.

⁵ Mane autem facto, Act. Pass. Mane multo, Gal. Mane autem facto, oblatus est B. Cyprianus proconsuli, quem intuitus, ait illi: Es Thascius Cyprianus qui te papam sacrilegæ mentis hominibus præbuidisti? Jusserunt te sacratissimi imperatores sacrificare. Consule tibi ne pereas. Tunc iratus proconsul dixit: Diu, Act. Pass.

⁶ Gratias ago Deo omnipotenti, qui me a vinculis hujus corporis dignatur absolvere, Gal. Act. Pass.

⁷ Et cum duceretur, populus plangens et ejulans dicebat: Nos cum ipso decollemur, Act. Pass.

⁸ Productus autem gloriosus martyr, exiit se lacernum birrum, quem indutus erat, complicans; et posuit ad genua sua, dein tunicam tulit et diaconibus tradidit, Act. Pass. Tunicam tulit, Saris.

⁹ Ad lineam, Saris. Stans in linea, Act. Pass. Lineis vestibus, Gal.

FELLI NOTÆ.

bus vendere, et innocentes intra carcerum septa lætho dare, aut subtractos audientiæ longa tabe consumere. Non enim existimationis tantum, sed etiam periculi metus judici imminet, si aliquem ultra debitum tempus inedia aut quocunque modo aliquis stratorum exhausserit, et non statim eum penes quem officium custodiæ est, atque ejus ministros capitali poenæ subjecerit. » Id.

^a Equistrator. Ἀναβολεύς, mareschalcus, apud scriptores Latino-Barbaros; qui imperatorem aut ducem armatum in equum imponit. De horum genitura ait Manilius,

hic curru celsior ibit,

Aut onerabit equos armis, aut ducet in arma.

^b Ammianus Marcell. lib. xxx, cap. 5, Stratorem militem appellat. Id.

^c Inter Veneream et Salutariam. Forte Veneris et Salutis fana, FELL.

^d Custodire Puellas. Rigaltus ait, « Castigari, hoc est, admonuit ut castissime sese haberent; castitatis,

sanctitatis, et pudicitiae memores. » Id.

^d Collocutus cum consilio. Ut mos erat Romanis præsidibus, pone siparium consiliarios sedentes, de sententia ferenda consulere. Vid. Act. xxv, 12. Id.

^e Valerianus nobilissimus Cæsar. Quem Pater ejus in Persiam properans Cæsarem renuntiavit, ubi infelicissimus senex, hanc Christianorum persecutionem, miserrima captivitate, et miseriore, si fieri potuit, morte luebat. Id.

^f In agrum Sexti. Martyrologium Rom., Agrum sexti in sextum milliare a Carthagine juxta mare, permutabat. Id.

^g Lacerna birro. Lacerna sive birro; altera ex duabus vocibus pro additamento habenda. Eminentissimus cardinalis Baronius multis agit ut hinc doceamur « qualis esset episcoporum habitus: » et quidem, lynceus ille nobis ostendit, lineam ad quam stetit Cyprianus, « commune illud omnibus episcopis lineum indumentum quod Ephod alii dicunt, Italica vero Rochetto, » fuisse. Birrum « vero esse rubri co-

vellisset autem speculator, jussit suis, ut eidem ^a speculatores xxv aureos darent ¹. Linteamina vero et manualia a fratribus ante eum mittebantur ². Postea vero beatus Cyprianus manu sua oculos sibi texit. Qui cum lacrimas manuales ligare sibi non potuisset, Julianus presbyter, et Julianus subdiaconus ei ligaverunt. Et ita beatus Cyprianus passus est. Ejusque corpus propter gentiliam curiositatem in proximo positum est ^b cum cereis et scholacibus, in arceis Ma-

crebii Candidi procuratoris, quæ sunt in via Mappaliensi juxta piscinas, cum voto et triumpho magno. Post paucos autem dies Galerius Maximus proconsul decessit. Passus est autem beatissimus Cyprianus martyr die octava decima Kalendarum Octobrium, sub Valeriano et Gallieno imperatoribus : ^c regnante vero Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

VARIANTES LECTIONES.

¹ Dare præcepit. Saris.

Fratres vero stentes, linteamina et oraria ante eum

ponebant, ne sanctus cruor defluens absorberetur a terra. Act. Pass.

FELLI NOTÆ.

loris, et sericum habitum clericalem. Proinde exhiberi et exploratum antiquum episcoporum habitum, ut post vestem superinduerent lineam, et desuper eam solutam tunicam, ac denique humeros tantum tegens lacernum birrum : quo genere indumenti hodie videmus illi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales atque episcopos illos qui a regularibus ad eam dignitatem proveci sunt. Ita jam porro discimus, Cyprianum aut cardinalem Ecclesiæ Romanæ fuisse, aut ex Regularibus ad dignitatem episcopalem provecum. Nihil certe est, de quo partium studio addicti sibi non possunt persuadere, et etiam sperare ut aliis persuadeant. Itane vestem suam spectabiles in publicum procedunt clerici Ecclesiæ Romanæ, quando in regionibus agunt ubi sibi metuunt : gladiis cincti, et, ut Campiani nostratis utar verbis, habitu demensissimo induti? Inapte proconsul de episcopis et presbyteris detegendis fuisse sollicitus, si ex habitu essent omnibus conspicui. Obesæ prorsus est naris, qui in his quæ sequuntur, librorum interpolaciones, sæculis et ingenis suis dignas, non deprehenderit. Illi quidem cum tunicam dignitati Episcopali non satis respondere crediderant, officiosissimi homines, dalmaticam subministrabant. FELL.

^a Speculatori xxv aureos darent. Largitio hæc videtur ex librorum munificentia facta. Sed si singuli aurei monetæ nostræ quinque solidos valeant, summa data consistet sex libras, et quinque soli-

dos, pecuniarum quas sterlingas vocamus. Id.

^b Cum cereis et scolacibus. Cardinalis Baronius, ad Ann. Chr. 261, num. 36, ait : Præterea hic mos reseratur Christianos sepeliendi, præcedente clero diversarum classium atque scholarum, accensas faces gestantibus singulis magna plane pompa. Ita Valeriano imperium oblinente, diversas classes et scholas habuerunt Christiani; et martyrum funera præcedentes instructo agmine, ad hodiernum supplicationum ritum, celebrabant. Desideramus hic, ut alibi passim, historiæ Ecclesiasticæ fidem et dignitatem. Rigall. ait : In exemplaribus legitur; Ad cereos et scolaces. Rectissime. Scolaces Græcæ originis vocabulum, sirpos aut funes intortos significat, ex quibus ceratis funalia, in usum nocturni luminis. Funales et scolaces erant candelæ; quæ quoque versus arcte vinclebant thecam librorum Numæ. Erant enim sequacis ad vincula lentitiæ, et sub terram depositæ non computrescebant, stipatæ cedro ceraque. Intempesta nocte ad corpus amovendum perrexerant fratres, ne id attentarent in Cyprianum Afri quod in Polycarpum perpetrarunt gentiles Asiatici. De qua re vid. Euseb. l. iv, c. 15: Judæi Joann. xviii dicuntur venisse μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων. Id.

^c Regnante Domino nostro Jesu Christo. Hanc formulam serius in Ecclesiam introductam, satis norunt eruditi. Id.

S. ARNOLFI EPISCOPI

VITA ET MIRACULA

SECUNDUM SURIUM A PAULO DIACONO SCRIPTA

(Ex Ven. Bedæ Opp. Colonie Edit.)

Beatus Arnolfus episcopus, prosapia gentis Francorum altus satis et nobilis parentibus, atque opulentissimus in rebus sæculi fuit, sed nobilior deinceps et sublimior fide erat. Hujus itaque laudabilis facta quæ gessit, nonnulla ego familiaribus illius narrantibus, pleraque per memetipsum cognoscens, operæ pretium reor, ut jam ab ortu natiuitatis ejus locutionis meæ sumam exordium. Erat igitur quidam peregrinus servus Dei, nomine Stephanus, qui a partibus Italiæ veniens, habitavit in loco contiguo parentibus hujus beati viri. Cùmque revelata fuisset per Spiritum eidem peregrino natiuitas pueri, silentio paulisper interposito, præsaga tandem voce sic exorsus est : Scitote omnes quomodo puer iste qui

natus est summis honoribus exaltandus, magnus erit apud Dominum et homines : quod ita rei probavit eventus. Laudabilis enim indolis puer, gratia Dei præventus, cum litterarum studiis imbuendus traditus fuisset, cæteris contubernalibus suis sagaci ingenio et capaci memoria præcallebat, ac de die in diem per gradus virtutum ascendendo proficiebat. Cum autem jam bene edoctus ad perfectam venisset ætatem, Gundolfo subregulo consiliario videlicet regis, exercitandus in virtuosis actibus commendatur : quem ille per multa experimenta probatum, Theoberti regis ministerio dignum adaptavit : in cujus servitio commorans, quanta potentia belligerando præcesserit omnes, quis enarrare sufficiat, præsertim cum